

PSIHOLOGIJA

YU ISSN 0048-5705

UDC 159.9

Vol. 57(3) 253–372

CONTENTS

PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE ROMANIAN VERSION OF THE BORDERLINE PERSONALITY QUESTIONNAIRE IN A SAMPLE OF NONCLINICAL ADULTS <i>Diana Grădinaru, Ticu Constantin, & Octav Sorin Candel</i>	253
SEE NO ISOTROPY, HEAR NO ISOTROPY: PERCEIVED DISTANCE ANISOTROPY IN AUDITORY SPACE <i>Anđela Šoškić, Marija Stublinčević, & Oliver Tošković</i>	269
ANALYSIS OF THE BRAIN'S RESPONSES TO THE APPROACH- AVOIDANCE BEHAVIOR IN ARCHITECTURAL EXPERIENCE <i>Navid Khaleghimoghaddam</i>	287
THE RELATIONSHIP OF ATTACHMENT STYLES, PERCEIVED SOCIAL SUPPORT, AND ANXIETY AND DEPRESSIVE SYMPTOMS WITH MIGRAINE-RELATED DISABILITY <i>Emre Körođlu, Rukiye Körođlu, Kemal Sayar, Volkan Topçuođlu, & Tülin Tanrıdađ</i>	307
THE COMBINED ROLE OF METACOGNITION AND MINDFULNESS IN SOCIAL ANXIETY SYMPTOMS: A PATH MODEL <i>Faruk Obuća, Orkun Aydın, Süleyman Çakırođlu, & Pınar Ünal-Aydın</i>	325
PSYCHOLOGICAL FACTORS OF COVID-19 VACCINATION UPTAKE AMONG CITIZENS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA: THE APPLICATION OF HEALTH BELIEF MODEL <i>Maja Lalic & Natalia Antonova</i>	347

Psihometrijska svojstva rumunske verzije Upitnika za procenu granične ličnosti na nekliničkom uzorku odraslih osoba

Diana Grădinaru, Ticu Constantin, & Octav Sorin Candel

Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania

Ljudi sa graničnim poremećajem ličnosti (eng. BPD) su nesigurni u sliku sebe, osećanja i interpersonalne odnose. Aktuelna studija ima za cilj da proceni psihometrijska svojstva Upitnika za procenu granične ličnosti (eng. Borderline Personality Questionnaire, BPQ) na uzorku 737 nekliničkih odraslih osoba iz Rumunije. Rezultati ukazuju na uglavnom zadovoljavajuću pouzdanost interne konzistencije za subskele kao i visoku internu konzistenciju ukupnog skora skale. Faktorska analiza ukazuje na jednofaktorsko rešenje koje objašnjava 50.21% ukupne varijanse. Rezultati govore u prilog konvergentne validnosti, testirani procenom veza između graničnih osobina, anksioznosti, depresivnosti, stresa, zadovoljstva životom i impulsivnih crta, ali ne i u prilog diskriminativne validnosti. Rezultati su razmatrani u kontekstu prethodnih istraživanja. Potrebna su dalja istraživanja kako bi se u celosti ispitala psihometrijska svojstva navedenog upitnika.

Ključne reči: granični poremećaj ličnosti, Upitnik za procenu granične ličnosti, psihometrijska svojstva, neklinički uzorak, Rumunija

Ne vidim izotropiju, ne čujem izotropiju: anizotropija opažene udaljenosti u slušnom prostoru

Anđela Šoškić, Marija Stublinčević, & Oliver Tošković

Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju, Filozofski fakultet,
Univerzitet u Beogradu, Srbija

Cilj ovog istraživanja je bio da se istraži da li tendencija da se vertikalne udaljenosti opažaju kao veće od horizontalnih, zvana anizotropija opažene udaljenosti, postoji i u slušnom modalitetu. Sproveli smo dva eksperimenta u kojima su ispitanici (16+20) imali zadatak da izjednače udaljenosti dva izvora zvuka, postavljena na horizontalnoj i vertikalnoj osi, na tri egocentrične udaljenosti. Sem toga, u drugom eksperimentu smo varirali pokrete glave prema izvoru zvuka (sa i bez) i raspršenje zvuka oko glave (sa ili bez kutijastog okvira oko glave). Rezultati pokazuju da su ispitanici uspjeli da razlikuju udaljenosti izvora zvuka, ali da efekti pomeranja glave (proprioceptivna informacija) i raspršenja zvuka oko glave nisu dobijeni. Na kraju, rezultati ukazuju na razliku u proceni udaljenosti između dva pravca. Udaljenosti vertikalnog izvora zvuka su bile dosledno opažane kao veće nego fizički jednake horizontalne udaljenosti, što se poklapa sa nalazima prethodnih studija, povezanim sa procenama udaljenosti na osnovu vizuelnih ili proprioceptivnih informacija.

Ključne reči: anizotropija, opaženi prostor, slušni prostor, opažanje udaljenosti, akcija i opažanje

Analiza moždanih odgovora na ponašanje približavanja- izbegavanja u arhitekturnom iskustvu

Navid Khaleghimoghaddam

Faculty of Engineering and Architecture, Department of Interior Architecture,
Konya Food and Agriculture University, Turkey

Kreiranje optimalnog okruženja koje uzima u obzir psihološke i ponašajne potrebe korisnika zahteva duboko razumevanje emocionalnih i mentalnih procesa. Napredak u neuronauci i primena njenih tehničkih metoda, kao što je snimanje mozga, pružaju mogućnost objektivnog istraživanja uticaja arhitektonskih rešenja na emocije korisnika. Ova studija ima za cilj da objektivno istraži efekte prostornih karakteristika arhitektonskog okruženja na emocionalne odgovore mozga kao i na ponašanje približavanja-izbegavanja korisnika. Samim tim, kako bi se utvrdila regionalna aktivacija dela nervnog sistema odgovornog za emocije i ponašanje približavanja-izbegavanja, skeniran je mozak ispitanika pomoću funkcionalne magnetne rezonance dok su gledali fotografije arhitektonskih prostora. Rezultati pokazuju da prijatni i neprijatni prostori aktiviraju moždane strukture uključene u pozitivne i negativne emocije. Dodatno, prijatni i neprijatni prostori imaju više šansi da pobude odluke za ulazak i izlazak i aktiviraju moždane regione uključene u odluke o približavanju i izbegavanju.

Ključne reči: arhitektonsko iskustvo, približavanje, izbegavanje, fMRI

Povezanost stilova afektivnog vezivanja, percipirane socijalne podrške, anksioznosti i depresivnih simptoma sa funkcionalnom ometenošću usled migrene

Emre Köroğlu¹, Rukiye Köroğlu², Kemal Sayar³,
Volkan Topçuoğlu⁴, & Tülin Tanrıdağ⁵

¹Department of Psychiatry, Beykent University, İstanbul, Turkey

²Department of Psychology, Maltepe University, İstanbul, Turkey

³Department of Psychiatry, Marmara University, İstanbul, Turkey

⁴Private Practice, İstanbul, Turkey

⁵Department of Neurology, Marmara University, İstanbul, Turkey

Ciljevi ovog istraživanja su bili da se ispituju stilovi afektivnog vezivanja, percipirana socijalna podrška, i nivoi depresije i anksioznosti kod pacijenata sa migrenom, kao i da se utvrdi veza između tih varijabli i funkcionalne ometenosti usled migrene (eng. migraine-related disability).

Uzorak je činilo ukupno 80 pacijenata sa epizodičkim migrenama (EM), 35 pacijenata sa hroničnim migrenama (35), i 50 zdravih ispitanika koji su predstavljali kontrolnu grupu. Svi učesnici su popunili Upitnik iskustava u bliskim vezama (eng. Experiences in Close Relationships Inventory, ECRI), Multidimenzionalni upitnik percipirane socijalne podrške (eng. Multidimensional Scale of Perceived Social Support, MSPSS), kao i Bolničku skalu anksioznosti i depresije (eng. Hospital Anxiety and Depression Scale, HADS). Dodatno, pacijenti koji boluju od migrene su popunili i Upitnik za procenu funkcionalne ometenosti u vezi migrene (Migraine Disability Assessment Questionnaire, MIDAS).

Statistički značajne razlike su nađene između EM i CM grupa u pogledu MIDAS skorova. Takođe, ispitanici iz EM i CM grupa su imali statistički značajno više skorove na skali Izbegavanja u odnosu na grupu zdravih ispitanika. EM grupa, kao i grupa zdravih ispitanika, su ostvarile statistički značajno više skorove na MSPSS ukupnom skoru, kao i na subskalama Porodica i Prijatelji u odnosu na CM grupu. MANOVA ukazuje na statistički značajne razlike između grupa u pogledu ECRI, MSPSS, i HADS skorova.

Pacijenti koji pate od hroničnih migrena, i koji imaju izbegavajući ili anksiozni stil afektivnog vezivanja, kao i više nivoe depresivnosti, imaju tendenciju da doživljavaju veću funkcionalnu ometenost usled migrene. Sa druge strane, oni koji imaju više skorove na percipiranoj socijalnoj podršci od strane prijatelja kao i širu mrežu podrške, imaju tendenciju da doživljavaju manju funkcionalnu ometenost usled migrene. Podrška od strane porodice je ključni sistem podrške za prevenciju funkcionalne ometenosti usled migrene. Stavljanje akcenta na percipiranu socijalnu podršku i povećanje socijalne podrške može da minimizuje negativne efekte i spreči da oni postanu hronični, što ih čini potencijalno ključnim aspektima tretmana migrena.

Ključne reči: migrena, invaliditet, afektivna vezanost, percipirana socijalna podrška, anksioznost, depresija

Kombinovana uloga metakognicije i majndfulnessa u simptomima socijalne anksioznosti: strukturalni model

Faruk Obuća¹, Orkun Aydın¹, Süleyman Çakıroğlu², & Pınar Ünal-Aydın¹

¹International University of Sarajevo, Bosnia & Hercegovina

²Department of Child and Adolescent Psychiatry,
School of Medicine, Altınbaş University, Istanbul, Turkey

Iako je poremačaj socijalne anksioznosti (eng. SAD) široko rasprostranjen i povezan sa značajnim distresom, njegova etiologija nije dovoljno istražena. Imali smo za cilj da ispitamo kakva je interakcija metakognicije i majndfulnessa sa simptomima socijalne anksioznosti. U našoj studiji je učestvovao 531 student. Učesnici su popunjavali Lebovitsovu skalu socijalne anksioznosti (LSAS), upitnik metakognicije-30 (MCQ-30), i peto-facetni upitnik majndfulnessa (FFMQ). Sprovedeno je strukturalno modelovanje kako bi se ispitali odnosi između testiranih varijabli. Pozitivna korelacija je nađena između metakognicije i simptoma socijalne anksioznosti, dok je majndfulness korelirao negativno sa simptomima socijalne anksioznosti i metakognicijom. U ispitivanom strukturalnom modelu, metakognicija je imala delimičan indirektan efekat na simptome socijalne anksioznosti, preko majndfulnessa. Naši nalazi impliciraju da metakognicija i majndfulness mogu da utiču na simptome socijalne anksioznosti kod mladih odraslih osoba. Majndfulness potencijalno ima važnu ulogu u regulaciji efekata metakognicije na simptome socijalne anksioznosti. Takođe, intervencije koje precizno targetiraju ove faktore potencijalno mogu da ublaže simptome ovih teških psiholoških smetnji.

Ključne reči: anksiozni poremećaj, metakognicija, metakognitivna uverenja, majndfulness, socijalna anksioznost

Psihološki faktori vakcinacije protiv virusa COVID-19 među građanima Bosne i Hercegovine: Primena modela zdravstvenih uverenja

Maja Lalic & Natalia Antonova

Psychology Department, HSE University, Moscow, Russia

Aktuelna studija istražuje faktore povezane sa COVID-19 vakcinacijom u sklopu modela zdravstvenih uverenja među građanima Bosne i Hercegovine. U istraživanju je učestvovalo ukupno 820 osoba. Rezultati sugerišu da dok su percipirane barijere negativno povezane, percipirani benefit i pozivi na akciju su pozitivno povezani sa spremnošću na vakcinaciju. Dodatno, starije osobe, roditelji i oni koji žive u urbanijim područjima su spremniji da prime vakcinu. Ovi rezultati mogu biti korišćeni od strane državnih i medicinskih institucija, vođa kampanja, lekara, i zdravstvenih aktivista u cilju širenja informacija o vakcinama.

Ključne reči: COVID-19, vakcinacija, model zdravstvenih uverenja